

berhavâ

-özgür sözcükler risalesi-

“özel sayı”

film köşesi |

kış uykusu:

anlam

arayışının

katmanları

üzerine

gezi yazısı |

bosna

bitkisel köşe |

nereye

gideceğini

bilmeden

savrulan

deneme |

velhâsıl

kahve köşesi |

salep

etimoloji | berhavâ

öykü | ve'l asr: insan aitlikten berîdir

kitap köşesi | kış masalı

şiiir | uzaktan tanımaya kalktım seni

berhavâ

-özgür sözcükler risâlesi-

Berhavâ Dergi

Mevsîmlik Edebiyat-Fikir-Sanat Dergisi

Sayı: 10 Kış 2025-2026

İmtiyaz Sahibi:

Dijital Jenerasyon Derneği

EDİTÖR

Fatma Şahin

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

Beyza Doğan

YAYIN KURULU

Fatma Şahin

Beyza Doğan

EKİP

Buket Doğan	Bezanur Kayabaşı
Merve Nazlı Barut	Elif Nur Çetinkaya
Habibe Doğan	Büşranur Mengütay
Ayşe Hümeyra Kanbak	Gülce Maden
Sena Nur Yiğitoğlu	Havva İclal Şimşek
Elifnur Şahin	Nisanur Çağlı

Kapak Çizimi: Merve Nazlı Barut

@berhavaadergi

@berhavaadergi

Düşünce ve yazılarınız için:
dergiberhava@gmail.com

Bu dergi Dijital Dergicilik Okulu öğrencileri tarafından eğitim çalışmalarını kapsamında hazırlanmıştır. Ticari maksatla hazırlanmamıştır. Öğrenci tarafından hazırlanan bu derginin içeriği Dijital Jenerasyon Derneği'ne görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk dergi sahibine aittir. Yazılardan yazarları sorumludur. Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer görsellerin izin alınmadan veya kaynak gösterilmeden her türlü ortamda çoğaltılması yasaktır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanan Dijital Dergi Platformu adlı projenin içeriği hiçbir surette Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk Dijital Jenerasyon Derneği'ne aittir.

öndeyiş

Bizim hayatı basitleştirmemek gibi huylarımız var! Peki Berhavâ'nın bununla ilgisi nedir?

Berhavâ: havaya uçurulmuş.

Yâni, öyle gelişigüzel; etrafa saçılmış.

Öylece büyümüş bir karahindibayı üflemek gibi meselâ.

Nereye gideceklerini bilmeden savurmak gibi.

Boş yere de meydana atılmış değiliz; hayatımız ve eserlerimiz hiçlikten ibaret kalmayacak.

Ciddi veya salaş kelimeler.

Nasıl gelirse içimizden.

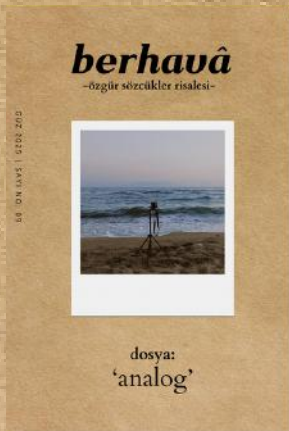
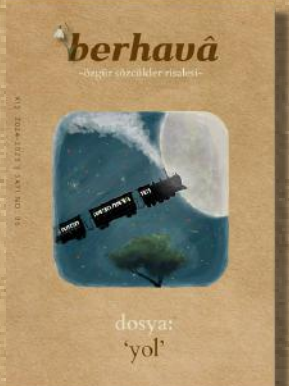
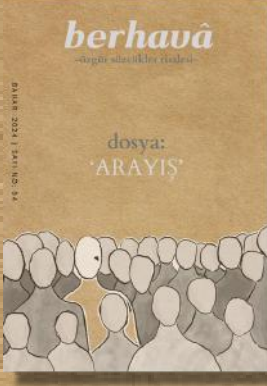
İçimizden gelen, dışarı çıkmaya can atan kelimeler.

Berhavâ Dergi Ekibi

sayılarımız

berhavâ

içerik

etimoloji | berhavâ

07

öykü | ve'l asr: insan aitlikten berîdir

08

kitap köşesi | kış masalı

11

şiir | uzaktan tanımaya kalktım seni

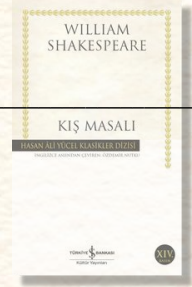
16

film köşesi | kış uykusu: anlam arayışının katmanları üzerine

19

gezi yazısı | bosna

23

bitkisel köşe | nereye gideceğini bilmeden savrulan

26

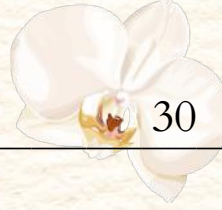

deneme | velhâsıl

28

kahve köşesi | salep

30

Hakkın değil, g¼c¼n belirlediği sınırları hangi dikenli tel koruyabilir. Hangi mayın, hakkını isteyen bir kalbi berhavâ edebilir.

Posta Kutusundaki Mızıkâ, A. Ali Ural, s. 65

berhavâ

-etimoloji-

- havaya uçurulmuş
- gelişigüzel etrafa saçılmış

Dedi ki:

(Ne okudun, ne öğrendin, ne bildinse berhavâ;

Yer çökmeden, gök iki şak yarılmadan geçilmez.)

-Salih Mirzabeyoğlu, Kökler, s. 227

VE'L-ASR:

insan aittikten beridir.

Nisanur Çağıl

Bağlar hakkında düşünüyordum. Cesedimizin ikamet ettiği yerle kalbimizin aynı yerde olmaması canımı sıkıyor. Bizler bağ kurmaya çalışırken neye dikkat ediyoruz henüz çözemedim. Bundan mütevellit bugünlerde rabita ettiğim iki şey var: vatan ve yâr. Bir kadın veya erkek olarak değil, insanlığımı fiile geçirtmeye çabalayıp duruyorum zira bana dendi ki; “Nefis alçaktır, ona ihtiyacın olsa da.”

Her türlü pencereden bakabilmenin sırrındansa gönül gözünden bakabilmek nasip olur mu? Dilerse olur, benim dilememin derecesiyle alakası yoktur.

İşbu madem nefisle böyle bir bağım var, bir de vatanla yârden bakayım dedim ve kendimi bağısızların ağzında buldum. Bir kalbin, hayatta kaldığı beldenin, hükümrânlığın, ailenin canından bile olsa orada onlarla bir hissedememesi muhal midir? Aslında aidiyet, insanın varoluşuna yön veren en temel unsurlardan biri denir. Ait hissedememesi ondan mıdır'ı bilmeyip buna bir cevap bulmayı pek de arzu etmiyorum. Belki sade dünya hayatında seksek oynamakta takılı kalan kalplerden diyedir. Büyümeyi sindirmeyen, gerçekleri kabullenemeyen, aman aileme bana zarar gelmesin diyenlerden hani... Dur, sanki cevap bulundu Salim.

Vatan ki beni bağına basıp, kuşatıp, karnımı doyurup, hamurumu yoğuran olmalıdır. Doğuran anamın güvenle emanet edeceği, izzetimle var olabileceğim yer. Geçici dünyayla malındayken böyle bir şeye sahip olmak ancak daha katlanılabılır olurdu. Acaba vatanım beni kendine sevmeyi de mi kalbimi titretmiyor? Bunu çok merak ediyorum.

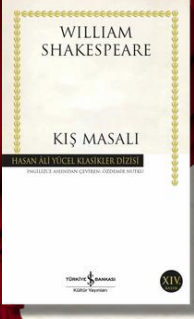
Peki yâr? Sen bana gerekli misin ki fikri zikirlerimde yer alırsın? Öyle olmalı ki kalbimin yurt bellediği sensin. Halbuki kalp Allah'ın mülküdür, O'nun arşıdır... orada senin olmana da içerliyorum. Vatana olan bağlılığımızı hâlâ anlamlandırıyor değilim. Vatani da yâri de olmayanlar ne edecek ki?

İnsanın bu dünyada cesedini de kalbini de bir yere mıhlaması gerekiyor deriz, ruh zati ahirete ait diye. Biliyor musun bana sana bize bu melekeyi ve mahlukatı verene olan hamdimizin nakıs oluşu da çok canımı sıkıyor.

Can sıkıcı olmasa sana yazmazdım Salim. Hazır askerdeyken yerime anla, hisset ve döndüğünde bana anlat. Dünyanın, mahlukatın vatana ve yâre olan müptelasını bana bahsetmelisin. Birine ne vakit bağlardan bahsetsem bana dedikleri milletleri, aileleri ve sevdikleri oldu. Yanlış yerden baktığımı sanmıyorum, doğrusu yanlış da var mıdır ki bunun?

Vatansız ve yârsiz değilim Salim, sadece bunlara ait hissetmiyorum. Ait hissetmemenin kötü bir şey olduğunu söylemeleri, bendeki gerçekliği kabul etmeyişleri... Bence insan aitlikten beridir, Salim. Sen ne düşünüyorsun kim bilir, aitliğe sığınanlardan ve bendeni bulanlardansan, bir pencereyi de senden aç. Fakat şunu da demeden bitirmemeliyim ki: Bize pencere değil, kapı gerek ki bağlar sağ salim ve şaşmadan içeri girebilsin.

— son —

Kış Masalı

William Shakespeare (26 Nisan 1564 (vaftiz) – 23 Nisan 1616), İngiliz şair, oyun yazarı ve oyuncudur. Genellikle İngilizce dilinin en büyük yazarı ve dünyanın en iyi dram oyunu yazarı olarak anılır. İngiltere'nin ulusal şairi ve "Avon'un Ozanı" olarak da bilinir. Günümüze ulaşan eserleri, bazı ortaklaşa yazılanlarla birlikte 38 oyun, 154 sone, iki uzun öykü şiir ve birkaç kaynağı belirsiz şiirden oluşur. Oyunları bütün önemli dillere çevrildi ve diğer bütün oyun yazarlarından daha çok sergilendi.

“Üzücü hikayeler kışa en uygun olanlardır.”

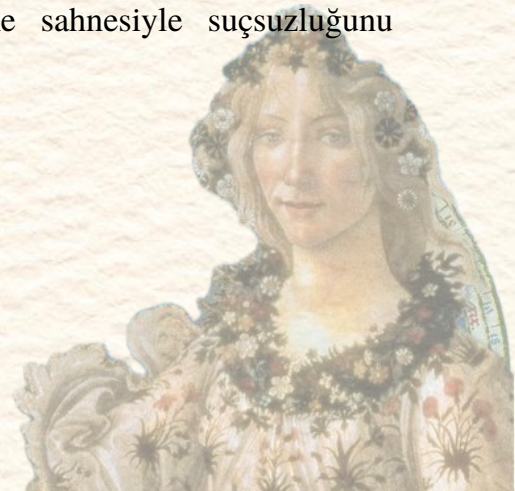
Kış Masalı, Shakespeare'in alışlageldik eserlerinden farklı bir tarzda hatta adını pek koyamadığımız bir dramatik yapıdadır. Kıskançlık, kuşku, sadakat, kurtuluş gibi evrensel temalar bu eserde ustalıkla işlenmiştir. Shakespeare, eserinde karakterlerin içsel dönüşümleri ve zamanın törpüleyerek yumuşattığı bağışlanmayı ön plana çıkar. İnsan doğasının belki de en karmaşık hâliyle perdeye yansıdığı bu piyesin adının meşhur eserleri arasında yer alması da Shakespeare'in Kış Masalı'nda muhakkak bize anlatacağı bir şeyler vardır diyerek kış sayımıza yakışacağını düşündüğümüz bu eseri incelemeye karar verdik. Shakespeare'in de kitabında söz ettiği gibi “Üzücü hikayeler kışa en uygun olanlardır.” diyoruz ve kitaba şöyle kısaca bir göz atarak başlıyoruz.

Açılış perdesinde Bohemya Kralı Polixenes'in, dostu Kral Leontes'i ziyaret etmek için Sicilya'ya seyahat ettiğini ve kendi krallığına dönmek için efendisi saydığı Leontes ile bir veda konuşması yaptığını okuyoruz. Shakespeare mübalağa ile beraber bu iki dostun asla ayrılamayacağı ve ne olursa olsun birbirlerine ihanet etmeyecekleri duygusunu karakterleri üzerinden bizlere aktarır. Fakat iş bu ya daha o dakika su bulanır, vaat edilen söz konusu güven tartışmaya açık hâle gelir. Leontes arkadaşından eve dönüşünü ertelemesini ister fakat o kadar ısrara rağmen Kral'ın da isteği üzerine Polixenes'i bir tek güzeller güzeli Kraliçe Hermione'nin sözleri etkiler. Kral'ın isteği yerine geldiği için herkes bu konuşmadan mutlu ayrılacak sanırken Leontes'in paranoyası tüm olayları alt üst edecektir. Çirkin bir şüphe Leontes'in aklını kemirmek üzere hafızasında yer edinir ve bu düşünceyle o artık eşi ve dostu arasında geçen her münasebeti hastalıklı zihniyle yorumlamaya başlar. Shakespeare insan hafızasının karanlık koridorlarında neredeyse yolu şaşmayacak bir deha, eğer onun direktiflerini doğru okumayı başarabilirsek karakterleri üzerinden bize sayısız duygu aktarımı yaptığını ve bazen bize olmayacak şeyler düşündürdüğünü fark edebiliriz. Ona göre her şey bir anda değişebilir, olmaz denen olur ve bu dünyada kendin de dahil kimseye güven olmaz.

Leontes'in saplantısı Polixenes ve Hermione'nin sarayda beraber geçirdikleri her dakika giderek artar ve sonunda Kral bu düşüncesinin desteklenmesi içgüdüleriyle kâhyası Camillo'dan Bohemya Kralı'nı, bir zamanlar en güvendiği insanı, zehirlemesini ister.

Ancak Camillo bunu yapmak yerine Polixenes'i uyarır ve onu bu hastalıklı düşüncenin kurbanı olmaktan kurtarır. Gerçek dünyada okuduklarımıza karşılık gelen birçok örnek bulabiliriz. Hemen hemen her birimizde kesinkes inandığımız bir düşünceyi ispatlama eğilimi vardır hatta bizler de çoğu kez düşüncelerimizin desteklenmesine ve karşılık bulmasına ihtiyaç duyarız ancak Leontes'in buradaki durumu düşüncesini paylaşmaktan ziyade kendi inandıklarına Camillo'nun da inanmasını sağlamak, kendisi gibi düşünmesini beklemektir. Neyse ki Camillo Kral'daki bu paranoyanın farkındadır ve o da Bohemya Kralı ile ülkeden firar eder. Hermione ile sevgili oğlu Mamillius'u kralın gazabıyla baş başa bırakmıştır neticede.

Bu kaçışın, Leontes'in zihnindeki şüphelerin hakikatle karıştırıldığı noktayı da gözler önüne serdiğini görüyoruz. Polixenes'in ve Camillo'nun firarı, Kral için masumiyetin değil suçluluğun kanıtıdır artık. Shakespeare tam burada insan zihninin en tehlikeli eğilimine dikkat çeker: Ön kabulle başlayan bir düşüncenin, en masum davranışları bile suç deliline dönüştürebilme kuvvetine. Leontes için gerçek sadece ve sadece inanmak istediği şeydir, onun olan bitenle bir bağı kalmamıştır artık. Bu sebeple Kraliçe Hermione tutuklanır, hamile olduğu hâlde zindana atılır -ki Hermione'nin karnındaki Kral'ın öz evladıdır- ve bir mahkeme sahnesiyle suçsuzluğunu kanıtlamaya zorlanır.

Leontes, yanılısamalarının doğru olduğunu kanıtlamak için Delphi'deki kahine iki haberci gönderir. Delphi kâhininin açık ve net hükmü dahi, Hermione'nin masum, Leontes'in zalim olduğu, kralın gözlerini açmaya yetmez. Sonunda Kral bu körlüğünün bedelini en ağır biçimde ödeyecektir. Neticede suçlamalara yüreği dayanmayan Hermoine ve hemen ardından oğulları Mamillus'un ölüm haberi sarayda yankılanır. Leontes'in dünyası yerle birdir artık. Buna rağmen Kral akıllanmaz; Hermione'nin arkadaşı Paulina, Leontes'i karısını serbest bırakmaya ve saplantılarından kurtulmaya ikna etmek için bebeğin masumiyetinden yararlanmak ister ancak bu, Leontes'i daha çok öfkelenendirir. Bunun üzerine hizmetindekilerden birine bebeği sürgüne götürmesini emreder. Shakespeare bu noktada cezayı ilahi bir adaletle değil, insanın kendi elleriyle yarattığı bir yıkım olarak aktarır bize. Leontes'in pişmanlığı derin ve kalıcı bir hâl alır ne var ki bu farkındalık krala çok geç gelmiştir. Kralın yıllar sürecektir kefareti, insanın hatasını anladığında bile geri dönüşün her zaman mümkün olmayacağını hatırlatır bize.

Yeni perdede zaman kişileştirilerek bir karakter olarak sahneye çıkar ve birlikte on altı yıl ileri gideriz. Bu sıçrama, yalnızca olay örgüsünde değil, eserin ruhunda da bir yumuşamaya delalet eder. Sicilya'daki karanlık ve kaosu yerini Bohemya'nın yumuşak ve masum dünyasına bırakır. Leontes'in terk edilen kızı Perdita'nın bir çoban tarafından büyütüldüğünü okuruz, soyluluk ile erdem arasındaki ilişkinin yeniden dengelenmesine vesile olan sahne, okuyucunun ahlak profilleri arasında yeni bir yapılanma meydana getirir. Perdita sarayda büyümemiştir, o adeta doğanın bir kızıdır fakat buna rağmen asil ve soylu bir karaktere sahiptir. Shakespeare burada kan bağına değil, karakterin özüne vurgu yapar. Perdita'nın asaleti doğuştan değil, özden gelir. Kimi zaman koşullar bizi şekillendirirse de her parçamız yoğurulmaya meyilli değildir.

Eserin son perdesinde affetme ve bağışlama temaları zirvenoktasına ulaşır. Kralın suçluluk duygusu devam etmektedir fakat herkes geri dönüşün imkânsız olduğunu kabullenmiştir. Hermione'nin heykel sahnesi, yalnızca tiyatro tarihinin değil, insanlık hâllerinin de en dramatik anlarından biridir. Zamanın iyileştirici gücü yalnızca sabredenler için bir mükafattır. Leontes affedilir fakat geçmişin izleri silinmez; yalnızca kabul edilir.

Sonuç olarak Kış Masalı, bizim gözümüzde Shakespeare'in insan ruhuna ait derin okumalarından birini sunduğu eserlerden olarak kabul edilebilir. Kıskançlığın ve şüphenin nasıl yıkıcı bir deliliğe dönüşebileceğini, zamanın ise bu yıkımı tamamıyla onaramasa da yaraları sarabilecek birkudrete sahip olduğunu gösterir. Trajediden umuda, kıştan bahara uzanan bu anlatı, insanın hem en karanlık hem de en aydınlık yanlarını aynı sahnede buluşturur. Belki de bu yüzden Kış Masalı, adı az anılsa da Shakespeare külliyatı içinde sessiz ama derin bir yankı bırakır.

“Ateşi çıkaran sapkındır, ateşte yanan değil.”

Uzaktan Tanımaya Kalktım Seni

Sena Nur Dönmez

Seni ilk gördüğümde
Elinde deri eldivenler
Boynunda uzunca bir atkı
Yine uzunca bir palto omuzlarında
O omuzlarda taneli karlar
Ve yine saçlarının sarısına karışmışken o taneler
Bir süre sonra kollarını birbirine kavuşturduğun gibi
Uzaklara dalıyordun
Soğuk bir deniz seriliydi gözlerinde

Birden uzaktan tanımaya kalktım seni
Öyle bir hadsizlik vardı üzerimde
Derken burnunun ücra köşesindeki o ufak bene rastladı utanmaz
kahvelerim
Uslanmak nedir bilmeden alt kirpiklerinin kıyısına vardım
Bir zelzele tuttu beni, gözyaşı çukurunun kıyıları taşıyorken
yakaladım çünkü seni
Uzaklara bakıyordun,
uzaklarda bir bulut,
seni taklit ediyordu
Ve yine gözlerinde bir başka bulut
Senden bir parça taşıyordu

Kışın ortasındaydık ve sen öylece duruyordun
Melekler beyaza boyuyordu gövdeni
Sen usulca nefesini üflüyordun
Ben hayali çizgilerimle bir kartpostalın içine alıyordum seni
Güneş saçların oluyordu o kartpostalda
Kar tanelerini kirpiklerinde donduruyordum
Sen öylece duruyordun
Ayaz vurmuş elmacık kemiklerini en sevdiğim nara boyuyordum
Sen yine öylece duruyordun
Her şey öyleceydi
Yine de parmak ucumla kurumuş dudaklarını dürtüyordum

Sonra sen gülümsüyordun artık
Göz ucundan anlıyordum
Ve sana aşık olmaktan kendimi alamıyordum işte
Yüreğim bir nehir gibi gözlerindeki denize karışmak istiyordu
Her şey öylece olmalıydı
Sen kaderim olmalıydın, kaderimde olmalıydın
Bütün hayatımı ellerine bırakmalıydım
Biliyordum, içimi ısıtan gülüşünden anlıyordum

Sonra bir kibrit çakıyordu iki parmağın arasında
Nereden bulduğunu hiç anlamıyordum
Kartpostalıma sığdıramamıştım ki gövdeni
Biraz sonra o kibritle havayı tutuşturuyordun
Önce yıldız tozuna batırılmış saçların kayboluyordu
Sonra kirpiklerin, dudakların...
Ben avuçlarımda küllerinle öylece kalıyordum
Sen de en iyi yaptığın şeyi yapıyordun, öylece duruyordun
Neden duruyordun hiç anlamıyordum

Uzaktan tanımaya kalktım seni
Her parçana bir anlam verdim
Sarışınılığında güneşi gördüğümü sandım
Gözlerinde sessizlik öncesi fırtınayı
Uzaklarından yakalarım sandım ruhunu, öyle bir hadsizlik vardı
üzerimde
Her parçana bir anlam verip bütününde aşk diye seslenmek istedim
sana

Bir girdap yuttu beni, gözlerinden
Aşkımı ölü bir balık gibi kıyısına vurdu

Uzaktan tanımaya kalktım seni sevgilim, uzaklarından
Öyle bir hadsizlik vardı üzerimde

Kış Uykusu:

Anlam Arayışının Katmanları Üzerine

Elif Nur Çetinkaya

Kış mevsimi, doğanın içine çekildiği, seslerin azaldığı ve zamanın ağırlaştığı bir mevsim. Hatta insanların bir kısmı, ilkbahar ve yazın getirdiği dışa dönük enerji ile aktif sosyal hayatlarının, sonbahar ve kışın gelişiyle birlikte askıya alındığının farkındadır. Bu değişim, bazıları için psikolojik bir tehdit hissi yaratırken, bazıları içinse hayatlarında anlam arayışını derinleştirme fırsatı sunan bir dönem hâline gelir.

Nuri Bilge Ceylan'ın *Kış Uykusu* ise bu mevsimin ruhunu sadece bir arka plan olarak değil, karakterlerin iç dünyalarını açığa çıkararak bir aynaya dönüştürür. Kapadokya'nın karla kaplı, suskun coğrafyası, filmdeki varoluşsal gerilimi derinleştirir; tıpkı kışın toprağı örten örtüsü gibi, karakterlerin üstünü örten alışkanlıklar ve kendini kandırmalar da yavaş yavaş çözülmeye başlar. Kapadokya'da karasal iklimin ağırladığı bu keskin mevsimde, *Kış Uykusu* da buna paralel, karakterleriyle insan ruhunun çatışmalarını daha görünür kıldığını gösterir.

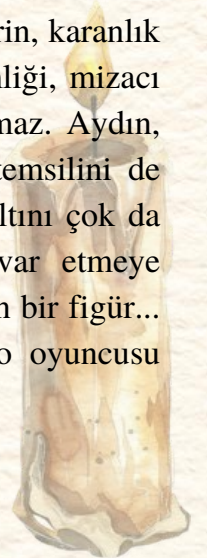
Filmin merkezinde olan Aydın karakteri, birçok Nuri Bilge Ceylan filmindeki başkarakterlerin dışında bir örnek sunar. Ceylan, filmlerinde bizleri görece taşradan İstanbul'a doğru gerilimle muhatap ederken bu sefer İstanbul'dan taşraya gelen karakterleri görürüz.

Yöneten: Nuri Bilge Ceylan
Yazan: Nuri Bilge Ceylan, Ebru Ceylan
Yayın tarihleri: 16 Mayıs 2014 (Cannes),
13 Haziran 2014 (Türkiye)
Çalışma süresi: 196 dakika

Karakterlerimizden Aydın, mesleği bırakmış, Kapadokya’da babasından kalan bir oteli işletmekte, aynı zamanda yerel bir gazetede köşe yazıları yazmaktadır. Kendisinden yaşça genç karısı Nihal ve boşanmış kız kardeşi Necla ile işletmesini yaptığı otelde yaşamaktadır. Necla çevirmendir, ancak boşanma süreci sonrası dikkatini toplayamadığını ifade etmekte ve çeviri yapmamaktadır. Dağılan dikkatini Aydın’ın çalışma odasına gelip onunla yaptığı insan ilişkileri ve daha çok felsefi konular üzerine yaptığı konuşmalarla toplamaya çalışmaktadır. Bu sırada Aydın’ın eşi Nihal ise çevredeki okulların eksiklerini gidermek için bir grup gönüllü ile sosyal sorumluluk projelerini yürüterek vakit geçirmektedir.

Taşra ortamında kendi yalnızlıklarıyla baş başa kalan karakterlerin anlam arayışları ve yolları farklı farklıdır. Aydın yazıya sarılır. Necla, Aydın ve Nihal’e sık sık açtığı yaşamsal konular üzerine hep konuşma, karşı tarafla etkileşime girme çabasındadır. Nihal ise kendi rızası gözetilmeksizin gelmiş bulunduğu bu ortamdaki arayışını, insanlara yardım etmekte hayır işleri yapmakta bulur.

Her bir karakter varoluşçulukta sıkça vurgulanan “kendi kendini inşa etme” çabasını gösterir. Ancak bu çabalar, akıllara huzurlu bir ortam tasviri de vermemelidir. Bu arayışlar, karakterlerimizin derin, karanlık ve beklenmedik yönlerini de ortaya çıkarır. Aydın’ın kimliği, mizacı soğuk bir kabuktur, içinde gerçek bir dönüşüm barındırmaz. Aydın, bizleri ismine binaen aslında modern dünyadaki aydın temsilini de düşündürebilir film boyunca. Kelimelerle oynayan ama altını çok da dolduramayan biri gibi. Kendini başkaları üzerinden var etmeye çalışan, kendi vicdanının karşısına sürekli maskelerle çıkan bir figür... Aydın için bu yorumlar nihayetinde kendisi eski tiyatro oyuncusu olmasından yabancı kaçmamaktadır.

berhavâ | film köşesi

Aydın, kurduğu bu yaşamda kendini ortaya koymayla tanımlamaya çalışır: geçmişte sahne, bugünse yazı ve kültürel sermaye aracılığıyla kimlik inşa eder. Aydın'ın konumu, çevresinehâkimiyet kuran bir yerden konuşma eğilimindedir; dışarıdan bakıldığında “iyi niyetli büyük adam” imgesi taşısa da içeride bir boşluk vardır. Film, Aydın'ın bu yapay anlam inşasının nasıl çatladığını, küçük olayların —taş atılması, kiracı krizi—doğrudan kırıcı etkisiyle gösterir.

Nihal'in anlam yolu ise daha eyleme, somut bir karşılığa yöneliktir: okullar, yardım kampanyaları, insanlara dokunma çabası onun için bir varoluş pratiğidir. Bu pratik, anlamı “yapmak”ta arayan bir tavra karşılık gelir; ancak ev içinde bu çaba sürekli görünmez kılınır ve değersizleştirilir. Nihal'in birçok denemesi, Aydın'ın küçümseyen bakışlarıyla törpülenir; bu da onun içsel dayanıklılığını sınar. Filmin başından beri bu çatışma karakterlerin bakışlarıyla, birbirleriyle iletişim kurma biçimleriyle gösterilir. İlişkiler, kışın sessiz geriliminde, küçük eylemlerin büyük anlamları üzerinden kurulur.

Necla ilişkilerde, yüzleşmelerde anlam arayan biridir: doğrudan, acıtan, sarsıcı konuşmalarıyla hem Aydın'ın hem çevresindekilerin maskelerini düşürme eğilimindedir. Onun yöntemi temas kurmaktır, etkileşime girmektir; acı ve öfke aracılığıyla gerçekliğe dokunur ve bu dokunuşlar çoğu zaman değişim başlatır ve bundan hiç çekinmez. Kesindir ve nettir. Aydın'ın girdiği havalardan oldukça rahatsızlık duyar ve onu sürekli rahatsız eder. Necla; yaşadığı ayrılık süreciyle, acıyı inkâr etmeyen ve tam da burada dönüşüm potansiyeli taşıyan kişidir. Filmdeki karşılaşmalar (kiracı aile, imam, komşular) Necla aracılığıyla karakterleri birbirine yaklaştırır, çatışmayı görünür kılar ve en sonunda bazı tavırların sorgulanmasını sağlar.

Filmin uzun ve keskin diyalogları-özellikle Aydın ile Necla arasında geçenler- kış mevsimin insanları eve kapatması gibi, Aydın ve Necla'yı da bir alana kapatır. Necla, Aydın'ın kıştan yaptığı bir barı-

nak gibi kullandığı üstünlük hissini kırar; ona yazılarının samimiyetsizliğini, hayırseverliğinin gösterişe yakınlığını, ahlaki tavrının bir “ısınma aracı” olduğunu söyler. Bu hesaplaşma, bir kardeş kavgası havası verirken aslında ikisi için de kişisel bir çözülmeyi ve yüzleşmeyi de açığa çıkarır.

Aydın kendini gerçekleştirdiği o konfor alanında rahat olsa da Necla'nın ve Nihal'in varlıkları ve yolları bir noktadan sonra onu konforundan eder. Nihal'in yardım projelerine sığınışı, Aydın'ın yazılarına tutunuşu, ikisinin de içten ısınmadığında dışarıdan sıcaklık arayışının bir çeşididir. Aynı evde iki yabancı gibi dolaşmaları, varoluşçu bireyselleşmenin en keskin hâllerinden biridir.

Kış, insanı yavaşlatır, düşündürür, sorgulatır tüm canlılar alemindeki yaşam akışını yavaşlatması gibi. Kış Uykusu da insanın kendi benliğiyle, seçimleriyle, maskeleriyle yüzleşmesini zorunlu kılar.

Filmin finalinde Aydın'ın İstanbul planından vazgeçip çalışma masasına dönmesi hem gerçek bir iç dönüşümün hem de kendi kendine kurduğu bir anlatının parçası olabilecek kadar ikircikli bir ton taşır. Kararını aktarışındaki edebî mesafe, onun gerçekten değişip değişmediğini belirsiz bırakır: Bu, kalmayı seçmiş bir Aydın'ın sessiz olgunlaşması da olabilir, kendini yine bir metnin içinde güvenli bir yere yerleştirmesi de. Film, tek bir sonuca değil, insanın iç dünyasında gerçek ile kurmacanın her zaman iç içe geçtiği, kolay kolay anlaşılamayan kış mevsimin her şeyi apaçık seren duruşuna yaslanarak kapanır.

Nihayetinde, hayatta karın altında bekleyen toprak gibi, hakikatin uyanması için soğğun içinden geçmek, hatta onunla orda oturmak ve sabırla beklemek gerekebilir. *Kış Uykusu*, tamda bu nedenle insanın iç dönüşümünün hızla değil, uzun bir sürecin içinde şekillendiğini hatırlatır.

Bosna*

“Tehcirden daha beter tek şey, tehcirin hatırasını yitirmektir.”

Bosna; iki zıt kültürün birleştiği, canlı çarşısının ardında binlerce şehidin yattığı, unutulmaya yüz tutmuş fakat pek uzak bir geçmişe ait olmayan acısıyla tek bir hakikatin yansıması:

“Tehcirden daha beter tek şey, tehcirin hatırasını yitirmektir.”

Bosna deyince aklınıza gelmesi gereken ilk şey bu. Sonrası sonra...

Bosna, Bursa'nın ülke hâli gibi diye duymuştum gitmeden evvel. Osmanlı mimarisine ait yapılarına bakınca hakikaten öyle, sanki Ulu Camii çevresinde gezinir gibi Başçarşı tanıdık bir hissiyat veriyor. Fakat genel anlamda hissettirdiklerinden bahsedecek olursak aslında çok daha karmaşık, belki biraz kasvetli bir ruhu da var Bosna'nın. Çok farklı kültürleri ve inançları bir arada bulundurmasını hissettiriyor sanki. Çarşının ortasına gelince karşınıza iki seçenek çıkıyor; Doğu ve Batı. Yani tarafını seç diyor, ne kadar bir arada olsak da birini tercih etmek zorundasın. Batı'ya doğru ilerlediğinizde karşınıza çıkan ilk görkemli yapı da bir katedral, önünde savaşın izlerini hatırlatan kan lekeleriyle birlikte. Bu izler, çarşının farklı yerlerinde de karşınıza çıkıyor. Doğu'ya doğru gittiğinizdeyse başkentin önemli sembollerinden Gazi Hüsrev Bey Camii ile karşılaşıyorsunuz. Cami kültürünün en dikkat çekici kısımlarından biri kadınlar tarafındaki önümüzü görmeyi engellemeyen paravandı; bu sistemi acilen yaymamız gerekiyor.

Yeterince abartılmayan bir mekan olarak Hünkar Camii mutlaka ziyaret edilmeli. Avlusunda pek çok büyük zâta ev sahipliği yapan bu camiinin farklı bir ruhu vardı. Ne var ki çarşının kalabalığında biraz gözden kaybolmuş.

Gitmeden evvel zikir meclislerinin meşhur olduğunu duymuştum ama Blagaj Tekkesi dışında bir mekan bilmiyordum, bir perşembe akşamı Sinanova Tekkesi'ni keşfettik, Başçarşı'ya çok yakın. Namaz vakitleri dışında camiler kapalı olduğundan uzun bir bekleyişin ve halkın bilgilendirmesinin ardından zikre dahil olabildik. Atmosfer öyle hoştu ki, zamanda yolculuk yapmış gibi hissettik. Bana kalırsa sadece bu deneyim için bile Bosna'ya gidilir. Bosna adına hüsrana uğradığım gezinin tam bu noktasında içime biraz umut serpildi; hakikatin her zaman ve mekanda bir şekilde yeşerdiğine tanık olmak bir ayrıcalıktı.

Klasik olan kısımlar son zamanlar zaten çok gündemde olduğu için daha farklı olan noktalara yazımızda yer verdim :))

Bosna'nın bende en çok iz bırakan hatırası toplumun asimile olmasıydı, bu kadar yakın bir tarihin böyle görmezden gelinmesine hayret ettim. Halbuki şehitlik çok merkezi bir yerde; pek çok şehidin yirmi beşinde bile olmadığı şehitlik...

Sözün özü, gidiniz görünüz efendim, yaşananların unutulmasına fırsat vermeyiniz.

Fatma Şahin

Hazırlayan: Fatma Şahin

nereye gideceğini bilmeden savrulan*

karahindibâ; gayriresmi sözleşmelerin mühürü, umutla tutunulan hayallerin tohumu, özgürlüğün ve yeniden doğuşun sembolü...

karahindibanın ‘üf’ bile demeden uçuşan, yerinde duramayan tohumlarına yakıştıracak daha çok betimlememiz var. ama en yakışanı, kısa ve öz temsili artık şüphesiz “berhavâ”. çünkü bizim heyecanla nereye gideceklerini bilmeden savurduğumuz sözcüklerin daha iyi bir benzeri olmadığına kanaat getirdik.

karahindiba ile ilgili ilginç benzetmelerden biri de, ilk başta güneş’i anımsatan sapsarı ve canlı çiçeğinin daha sonra solar gibi bizi kandırıp ay’a benzeyen bir formda canlanması... baştaki o güçlü çiçek dokunmaya bile kalmadan en ufak sarsıntıda dağılan minik tohumlara bırakır yerini. rastgele savrulup kaybolduğunu düşündüğümüz minik tüylere dört bir yana dağılır, tohumlarını yayarak yeni karahindibalara zemin hazırlar.

rivayete göre karahindibanın ilk hali olan o sarı çiçek, aslında sürekli ay’ı seyredermiş, toprakla bağını koparmak ister, her gece seyre daldığı bu güzele kavuşmak istermiş. güçlü kökleriye buna müsaade etmezmiş. kavuşmak arzusu böyle baskın gelince, solgun çiçekleri yerini uçuşan tohumlara bırakıvermiş. tohumlar, ay’a ulaşmasa da, sanki onu taklit edermiş. nasıl ki insan en çok sevdiğine benzermiş...

Taraxacum officinale

-Karahindiba-

bir rivayete göre de karahindiba, kanaatkârlığı temsil edermiş. belki uçuşan tohumları rastgele yeryüzüne dağılıp olduğu yerde yeşerdiğindendir.

biz çoğu zaman, rüzgârın bizi götürdüğü yerde kalmayı benimsemek yerine yeni toprak arayışına girer, kendimizi bulunduğumuz yere yakıştıramayız. bu çağa ait olmadığımızı söyleriz, kaçmak isteriz ve belki kaçarız da. oysa bizim gerçeklerimiz tam da bulunduğumuz yerde ve zamanda bekler bizi. kaçtıkça, gerçeklerimizden uzaklaşırız. kaçtıkça, daha çok korkarız yüzleşmekten.

tam da şimdi, bu zamanda, bu bedende, bu mekânda yeşerdiysek; muhakkak vardır bir hikmeti demeli. bize düşen, evvela kendimizi hesaba çekmek esasında. yani “neden buraya, bu zamanda gönderildim?” değil de, “buraya, bu zamanda ne hikmetle gönderildim?” sorusunu sorabilmek.

sözün özü, karahindibanın bize yansıması böyledir. berhavâ da mütevazi yazılarıyla hikmetinin arayışındadır kendince...

velhâsıl

Buket Doğan

Kurulan düşler penceresinde kaybolmak gibidir yolları paylaşmak, tutsak zamanın kalın duvarlarında var olabilmek misali. Bir çıksam o duvarlardan neler başarırım dedirten ama çıkmayı düşlerin ardında bırakıp yürüyenlerden olmak, bir daha yaşanmasını istediğin ama tekrardan gelmeyecek o günlere hüzünlenmektir yaşamak. Bir kar tanesi kadar ince ve naifim hayatın yüküne, bir yere düşsem erir giderim. Ama bilirimki ilelebet yağarsam kalırım hep dağların ucunda, yaşarım güneşin yakıcı ateşinde de. Yeter ki güneşin bana doğduğunu gönlümde hissedeyim, yoksa yaşamak kime kolay ki. Kolay olsaydı ne anlamı vardı yaşamanın?

Bir söz okudum geçenlerde diyor ki; “Bir şeyin yoluna girmesi için, her şeyin raydan çıkması gerekir bazen.” Sizce de çok doğru değil mi? Başımıza gelen musibetleri üzerimize çekmek çokta zor olmamalı ama iyi şeyler için her daim en zor imtihanları verebiliyoruz. Bazen hayatında en değer verdiği şeyler bile bir gün hiç beklemeğin anda elinde kayıp gidiyor ve bir yerden sana şu nida ile deniyor ki “gerçek hayata hoşgeldin, ağaçların ardında gölgelerin güneşle tanıştığı o ana hoşgeldin.” Kimi zaman ağaç oluruz her daim güneşin önünde yanarız ama kimi zaman da gölgesi olur huzurla tanışırız. Bir yerden tutunmak gerekiyor hayata pes etmek çare olmamalı. Karları ve gölgeleri unutmamak gerekir, bazı diyarlar uzak görünsede sen var oldukça yaklaşacak. Hiçbir zaman ümitsiz olma, ümit her daim var.

Ve bu yazıyı okuyan hayatın zorluğuna hep ümitle yaklaşan güzel okuyucularım sizler de her daim var olun çünkü dünyaya aldanmak bizim işimiz değil, burası yalnızca bir oyun misali. Elbet bir gün her zorluktan sonra kolaylığı gelecek.

kahve köşesi

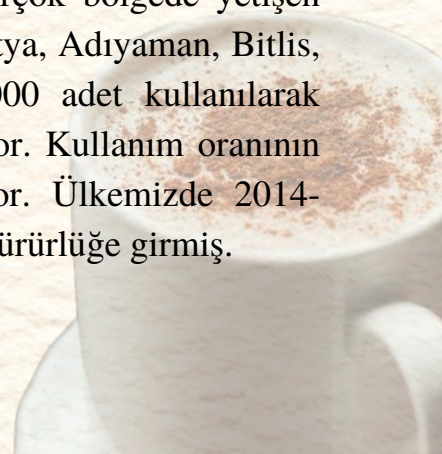
Ayşe Hümeysra Kanbak

Bu sayıda kahve köşemizde bir misafir ağırlamak istiyoruz sizlerle; kış aylarında içimizi ısıtan içeceklerden olan **salep** 10. sayımızın özel konuğu.

Sizinle salep neymiş, ne işe yararmış, nereden gelmiş kısaca bir bakalım istiyoruz.

Salep az bulunan ve bu nedenle de pahalı olan bir içecek esasında. Günümüzde genelde içtiğimiz salepler toz karışımlar halinde hazırlanan ve içeriği genelde nişasta ile desteklenen şekillerde yapılıyor. Tarihte salep ilk kez, Botaniğin babası olarak bilinen Antik Yunanlı filozof *Theophrastus* tarafından M.Ö. 350 yılında kayıt altına alınmıştır. *İbn-i Sina* da, *El- Kânûn Fî't-Tıb* (Tıp Kanunu) adlı eserinde salepten genişçe bahseder.

Salep, salep orkidesinin yumrularının önce toplanması, yıkanması ve kaynatılıp sonra kurutulması ve toz haline getirilmesiyle elde ediliyor. Türkiye’de birçok bölgede yetişen (Kastamonu, Muğla, Antalya, Maraş, Malatya, Adıyaman, Bitlis, Van, Muş) bu orkidelerden 1000 ila 4000 adet kullanılarak yalnızca 1 kilogram salep tozu elde ediliyor. Kullanım oranının yüksekliği bitkiyi tehlike altında bırakıyor. Ülkemizde 2014-2018 yılları arasında “Salep Eylem Planı” yürürlüğe girmiş.

Çiftçiler tarafından yetiştirilmesi, endüstriyel amaçlı orkidelerin üretilmeye başlanması gibi çalışmalar planlanmıştır. Bunlarla birlikte doğadan bu orkideleri toplamak da yasak.

Osmanlı zamanında ise padişahların reçetelerinde hekimler tarafından kullanıldığını da görüyoruz salebin. Bu, bağışıklık sistemine, öksürük ve soğuk algınlığına iyi gelmesi, sinir sistemini yatıştırması gibi etkilerinden olsa gerek. Ayrıca içerisinde müsilaj taşıması sebebiyle üst solunum yolu rahatsızlıklarına iyi gelmesinin yanı sıra, kıvam arttırıcı özelliğiyle de dondurma yapımında oldukça kurtarıcı bir ürün oluyor. Maraş dondurmasının bu kadar meşhur olmasının öncelikli sebebi olan yapışkanlığı, salepin içerisindeki *müsilaj* ileler.

Saleple ilgili minik genel kültürlenmemizin sonunda, bu içeceği layıkıyla uğurlamak gerek diye düşünüyoruz, hafiften bir romantize etmeden bırakamıyoruz kendilerini:

Yağmurlu günlerde pencere ardından dışarıya bakarken elinizi ısıtan o tarçın kokulu bardaktan bir yudum alıyorsunuz. Sonbahar yaprakları sizi selamlıyor dışarıdan, elinizdeki bardağınsa yapraklarla uyumu kalbinizi sıcacık ediyor. Kendine has tadı ve kokusu ile kış günlerinin geleceğinin haberini çoktan veriyor bu bardak. Yoğun ve tatlı, bütün içeceklerden farklı, hafif ve rahatlatıcı yudumunuzu içerken göğsünüz ısınıyor. Verdiği huzur tartışılmaz. Faydaları da cabası. Daha ne olsun? Salep olsun...

*"Bu Őir italik bakıyor biraz
Biraz dumanlı
Bir yanı göktedir, bir yanı yerde
Harfleri kuşkonmaz ormanlarından"*

-Söyle Bana Hindiba, Nurullah Genç